



Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
P. CRUZ VILLALÓN
fremsat den 8. september 2015¹

Sag C-300/14

**Imtech Marine Belgium NV
mod
Radio Hellenic SA**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Hof van Beroep te Antwerpen (Belgien))

»Retligt samarbejde i civile sager — forordning (EF) nr. 805/2004 —
europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav — krav til attesting —
mindstestandarder for nationale procedurer — debtors ret til at varetage sine interesser —
artikel 19 — prøvelse i særlige tilfælde — justitskontorets opgaver«

1. Den foreliggende sag giver for første gang Domstolen mulighed for at fortolke artikel 19, stk. 1, i forordning nr. 805/2004² (herefter »tvangsfuldbyrdsforordningen«). I forbindelse med indførelsen af et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav fastlægger denne bestemmelse en række mindstestandarder, som de enkelte medlemsstaters retspleje skal overholde som betingelse for, at der kan anmodes om prøvelse af en retsafgørelse om et ubestridt krav, når debitor har været forhindret i at gøre indsigelse mod kravet eller forsvare sig som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra debtors side. Det endelige mål med disse mindstestandarder er at sikre, at domsstaten i praksis under alle omstændigheder overholder debtors ret til at varetage sine interesser, når denne er genstand for en retsafgørelse, der er attesteret som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument; i denne forbindelse bør det bemærkes, at afskaffelsen af eksekvaturproceduren medfører, at retterne i fuldbyrdsstaten ikke vil kunne underkaste den attesterede retsafgørelse nogen form for kontrol.

2. I den foreliggende sag er den forelæggende ret, som i en appelsag skal afgøre, hvorvidt det er muligt at attestere en retsafgørelse, der er truffet af en ret i første instans, som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, i tvivl om, i hvilket omfang belgisk ret er i overensstemmelse med de processuelle mindstestandarder, som er fastlagt i tvangsfuldbyrdsforordningen, navnlig i artikel 19. I denne henseende forelægger retten Domstolen fem præjudicielle spørgsmål, hvis besvarelse bør gøre det muligt at afgøre, hvorvidt belgisk ret er forenelig med kravene i den nævnte artikel 19, og hvorvidt retsafgørelser om ubestridte krav, der er truffet af belgiske retter, dermed i princippet kan attesteres som europæiske tvangsfuldbyrdsdokumenter.

¹ — Originalsprog: spansk.

² — Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 805/2004 af 21.4.2004 om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav (EUT L 143, s. 15).

I – Retsforskrifter

A – EU-retlige forskrifter

3. I henhold til artikel 1 i tvangsfuldbyrdsforordningen har forordningen til formål »at indføre et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav for gennem fastsættelse af mindstestandarder at tillade fri bevægelighed for retsafgørelser, retsforlig og officielt bekræftede dokumenter overalt i medlemsstaterne uden nogen mellemliggende procedure i fuldbyrdsstaten forud for anerkendelsen og fuldbyrdelsen«.

4. Blandt de seksogtyve betragtninger, som indleder tvangsfuldbyrdsforordningen, fremhæves følgende som relevante for den foreliggende sag:

»[...]

(10) Når der i en medlemsstat er truffet en retsafgørelse om et ubestridt krav, uden at debitor har deltaget i retsmøderne, er afskaffelsen af enhver form for kontrol i fuldbyrdsstaten uløseligt knyttet sammen med og betinget af, at der er tilstrækkelige garantier for, at debitor har kunnet varetage sine interesser.

(11) Denne forordning tilsigter at fremme de grundlæggende rettigheder og tager navnlig hensyn til de principper, der er anerkendt i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Den tilsigter især at sikre fuld overholdelse af retten til en retfærdig rettergang som anerkendt i chartrets artikel 47.

(12) Der bør fastsættes mindstestandarder for den retssag, der fører frem til retsafgørelsen, så det sikres, at debitor – i så god tid og på en sådan måde, at han kan varetage sine interesser under sagen – underrettes om retssagen mod ham, om betingelserne for hans aktive deltagelse heri for at bestride kravet og om konsekvenserne af hans manglende deltagelse.

[...]

(17) De retter, som er kompetente til at efterprøve, om de processuelle mindstestandarder er overholdt fuldt ud, bør, når dette er godtgjort, udstede en standardiseret attest som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, som klart viser denne efterprøvelse og resultatet heraf.

(18) På grund af medlemsstaternes gensidige tillid til hinandens retspleje kan det overlades til retten i en medlemsstat at vurdere, om alle betingelser for attestering som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument er opfyldt, således at en retsafgørelse kan fuldbyrdes i alle de andre medlemsstater, uden at der i fuldbyrdsstaten skal foretages en retslig prøvelse af, om de processuelle mindstestandarder er behørigt overholdt.

(19) Denne forordning pålægger ikke medlemsstaterne en pligt til at tilpasse deres nationale lovgivninger til de heri fastlagte processuelle mindstestandarder. Den udgør et incitament til en sådan tilpasning ved kun at muliggøre en mere effektiv og hurtigere eksigibilitet for retsafgørelser i andre medlemsstater, hvis disse mindstestandarder er overholdt.«

5. Tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 6, stk. 1, bestemmer:

»1. En retsafgørelse om et ubestridt krav, der er truffet i en medlemsstat, attesteres efter anmodning, der til enhver tid kan indgives til den behandlende ret, som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument:

- a) hvis den er eksigibel i domsstaten
- b) hvis den ikke er i strid med kompetencereglerne i kapitel II, afdeling 3 og 6, i forordning (EF) nr. 44/2001
- c) hvis retssagen i domsstaten, for så vidt der er tale om et ubestridt krav som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra b) eller c), opfyldte de betingelser, der er fastsat i kapitel III, og
- d) hvis den er truffet i den medlemsstat, hvor debitor har bopæl efter artikel 59 i forordning (EF) nr. 44/2001
 - for så vidt der er tale om et ubestridt krav som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra b) eller c)
 - kravet vedrører en aftale, der er indgået af en person (forbrugeren) med henblik på brug, der må anses for at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, og
 - debitor er forbrugeren.«

6. I henhold til artikel 12, stk. 1, i tvangsfuldbyrdsforordningens kapitel III om »Mindstestandarder for retssager om ubestridte krav« kan »[e]n retsafgørelse om et ubestridt krav som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra b) eller c), [...] kun attesteres som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, hvis retssagen i domsstaten opfyldte de processuelle betingelser, der er fastsat i dette kapitel.«

7. Tvangsfuldbyrdsforordningens kapitel III omfatter ligeledes artikel 19 med overskriften »Mindstestandarder for prøvelse i særlige tilfælde«, som fastlægger følgende:

»1. I tillæg til artikel 13-18 kan en retsafgørelse kun attesteres som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, hvis debitor efter domsstatens lovgivning kan anmode om prøvelse af retsafgørelsen i følgende tilfælde:

- a) i) når det indledende processkrift eller et tilsvarende dokument eller i givet fald indkaldelsen til et retsmøde er blevet forkyndt på en af de måder, der er fastsat i artikel 14, og
 - ii) forkyndelsen ikke er blevet foretaget i så god tid, at debitor har kunnet varetage sine interesser under sagen, uden at dette skyldes fejl fra debtors side
- eller
- b) når debitor har været forhindret i at gøre indsigelse mod kravet som følge af force majeure eller som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra debtors side

forudsat at debitor i begge tilfælde har reageret hurtigst muligt.

2. Denne artikel berører ikke medlemsstaternes ret til at give adgang til prøvelse af retsafgørelsen på betingelser, der er gunstigere end dem, der er fastsat i stk. 1.«

B – Nationale forskrifter

8. I Belgisch Gerechtelijk Wetboek (den belgiske retsplejelov, herefter »BGW«) gengives følgende bestemmelser, som er relevante for den foreliggende sag:

- BGW's Artikel 50: »Forældelsesfristerne kan hverken forkortes eller forlænges, ej heller med parternes samtykke, med undtagelse af de tilfælde og i henhold til de krav, der er fastlagt i loven. Hvis den fastsatte frist for indsigelse eller anke, jf. artikel 1048, artikel 1051 og artikel 1253c, litra c) og d), begynder eller slutter i retsferierne, forlænges den indtil femtendedagen af det følgende retsår.«
- BGW's Artikel 55: »Hvis loven bestemmer, at der skal ske forlængelse af fristerne for en part, som hverken har bopæl eller sædvanligt ophold i Belgien eller ikke har oplyst bopæl med henblik på forkyndelse i landet, er forlængelsen: 1) 15 dage, såfremt parten bor i en nabostat eller i Det Forenede Kongerige,
 - 2) 30 dage, såfremt parten bor i et andet europæisk land og 3) 80 dage, såfremt parten bor i en anden del af verden.«
- BGW's Artikel 860: »Uanset hvilket formkrav, der er blevet tilsidesat eller fulgt på ukorrekt vis, kan en processuel handling ikke annulleres, medmindre der i loven udtrykkeligt er fastlagt bestemmelser om nullitet. De fastsatte frister for iværksættelse af en anke er forældelsesfrister. De øvrige frister er kun forældelsesfrister i det omfang, loven bestemmer dette.«
- BGW's Artikel 1048: »Med forbehold af de frister, der er fastsat i overnationale og internationale bestemmelser, er fristen for at gøre indsigelse en måned regnet fra datoen for forkyndelsen af afgørelsen i medfør af artikel 792, stk. 2 og 3. Hvis den udeblevne part hverken har bopæl eller sædvanligt ophold i Belgien eller ikke har oplyst bopæl med henblik på forkyndelse i landet, forlænges fristen for indsigelse i overensstemmelse med artikel 55.«
- BGW's Artikel 1051: »Med forbehold af de frister, der er fastsat i overnationale og internationale bestemmelser, er fristen for at iværksætte en anke en måned regnet fra datoen for forkyndelsen af afgørelsen i medfør af artikel 792, stk. 2 og 3. Denne frist regnes fra datoen for forkyndelsen af afgørelsen og gælder ligeledes for den part, der har anmodet om forkyndelsen. Hvis en af parterne, som er blevet forkyndt afgørelsen, eller som har anmodet om forkyndelse af afgørelsen, hverken har bopæl eller sædvanligt ophold i Belgien eller ikke har oplyst bopæl med henblik på forkyndelse i landet, forlænges fristen for iværksættelse af anke i overensstemmelse med artikel 55. Dette gør sig tillige gældende, hvis en af parterne, som er blevet forkyndt afgørelsen i overensstemmelse med artikel 792, stk. 2 og 3, hverken har bopæl eller sædvanligt ophold i Belgien eller ikke har oplyst bopæl med henblik på forkyndelse i landet.«

II – Faktiske omstændigheder i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

9. Selskabet Imtech Marine Belgium NV (herefter »Imtech«), der har hjemsted i Belgien, leverede forskellige tjenesteydelser til virksomheden Radio Hellenic, som har hjemsted i Grækenland. Idet Radio Hellenic ikke havde betalt de 23 506,99 EUR, som Imtech krævede, stævnedes sidstnævnte Radio Hellenic i Belgien og nedlagde i overensstemmelse med tvangsfuldbyrdsforordningen påstand om betaling og om attestering af dommen som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument. Retten i første instans, Rechtbank van Koophandel te Antwerpen (Belgien), gav delvist medhold i Imtechs påstand. Radio Hellenic blev ved en udeblivelsesdom dømt til betaling af det skyldige beløb (samt en godtgørelse i medfør af parternes aftale, morarenter og sagens omkostninger). Retten var imidlertid ikke af den opfattelse, at den kunne attestere dommen som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument

således, som Imtech nedlagde påstand om, idet den mente, at den belgiske lovgivning ikke overholder tvangsfuldbyrdsforordningens processuelle mindstestandarder. Imtech iværksatte appel ved Hof van Beroep te Antwerpen mod den manglende attesting af dommen i første instans som europæisk tvangsfuldbyrdsdokument.

10. På baggrund af striden i den belgiske retspraksis og retsteori om, hvorvidt den belgiske lovgivning overholder mindstestandarderne for prøvelse i særlige tilfælde som omhandlet i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19 – navnlig når debitor er blevet dømt ved en udeblivelsesdom, og den frist, som er fastsat i belgisk lovgivning for indgivelse af appel mod udeblivelsesdomme, er udløbet – besluttede Hof van Beroep te Antwerpen at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Tilsidesættes artikel 288 [TEUF], såfremt [tvangsfuldbyrds]forordningen ikke anvendes direkte, fordi
- den belgiske lovgiver har undladt at gennemføre denne forordning i belgisk lovgivning, og
 - den belgiske lovgiver har undladt – uanset der i belgisk ret er hjemmel til efterfølgende indsigelse mod udeblivelsesdomme og til anke – at indsætte en prøvelsesprocedure i lovgivningen?
- 2) I benægtende fald: I betragtning af, at en (EF) forordning har direkte virkning, hvad skal der forstås ved »prøvelse af retsafgørelsen« i [tvangsfuldbyrds]forordningens artikel 19, stk. 1? Skal der kun gennemføres en prøvelsesprocedure i de tilfælde, hvor stævningen/det indledende processkrift i sagen er blevet forkyndt eller bragt til kundskab på en af de måder, der omhandles i [tvangsfuldbyrds]forordningens artikel 14, med andre ord uden bevis for modtagelsen? Giver den belgiske lovgivning i kraft af retten til efterfølgende indsigelse mod udeblivelsesdomme i henhold til artikel 1047 ff. [BGW] og til anke heraf i henhold til artikel 1050 ff. [BGW] ikke tilstrækkeligt med garantier til at opfylde kravene til den »prøvelsesprocedure«, der omhandles i [tvangsfuldbyrds]forordningens artikel 19, stk. 1?
- 3) Giver artikel 50 [BGW], hvorefter de i artikel 860, stk. 2, artikel 55 og artikel 1048 [BGW] omhandlede forældelsesfrister kan forlænges i tilfælde af force majeure eller som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra [debitors] side, tilstrækkelig beskyttelse i den betydning, der forudsættes i [tvangsfuldbyrds]forordningens artikel 19[, stk. 1], litra b)?
- 4) Er attestationen som europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav en retsafgørelse, der skal nedlægges påstand om i det indledende processkrift i sagen? I bekræftende fald: Skal retten da attestere afgørelsen som europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, og skal justitskontoret dokumentere attestationen? I benægtende fald: Kan det være et justitskontors opgave at attestere afgørelsen som europæisk tvangsfuldbyrdsdokument?
- 5) Såfremt attestation som europæisk tvangsfuldbyrdsdokument ikke er en retsafgørelse, kan en sagsøger – der ikke har nedlagt påstand om et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument i det indledende processkrift i sagen – efterfølgende, efter at afgørelsen er blevet endelig, anmode justitskontoret om at attestere den som europæisk tvangsfuldbyrdsdokument?»

11. Idet Domstolen betragtede den forelæggende rets begrundelse som utilstrækkelig, fremsendte den en begæring om information med henblik på tilvejebringelse af teksten for de nationale bestemmelser, som der henvises til i forelæggelseskendelsen, relevant national retspraksis samt yderligere oplysninger vedrørende det andet præjudicielle spørgsmåls andet delspørgsmål og det femte præjudicielle spørgsmål. Hof van Beroep te Antwerpen fremsendte de pågældende oplysninger og forklaringer.

12. I den foreliggende sag har den portugisiske, den belgiske og den polske regering samt Europa-Kommissionen indgivet skriftlige indlæg.

III – Analyse

13. Overordnet set bør det bemærkes, at en retsafgørelse i form af en udeblivelsesdom som den i hovedsagen omhandlede i henhold til tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 6, stk. 1, litra c), og artikel 12 kun kan attestere som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, hvis de processuelle betingelser, der er fastsat i forordningens artikel 13 ff., er opfyldt, hvis disse betingelser har til formål at sikre, at debitor har modtaget alle nødvendige oplysninger om sagen, og at denne under alle omstændigheder har haft mulighed for at blive hørt og varetage sine interesser³. I denne forbindelse bør der desuden henvises til forordningens artikel 19, hvis fortolkning er genstand for Hof van Beroep te Antwerpens præjudicielle spørgsmål.

A – Det første præjudicielle spørgsmål

14. Med det første præjudicielle spørgsmål søger den forelæggende ret at afklare, hvorvidt artikel 288 TEUF tilsidesættes, for så vidt som den bestemmer, at forordninger er bindende i alle enkeltheder, fordi den belgiske nationale lovgivning ikke er tilpasset tvangsfuldbyrdsforordningens bestemmelser, navnlig hvad angår en prøvelsesprocedure i særlige tilfælde.

1. Parternes hovedargumenter

15. De intervenienter, som har fremsat bemærkninger til dette første præjudicielle spørgsmål, er enige om, at tvangsfuldbyrdsforordningen ikke forpligter medlemsstaterne til at foreskrive en bestemt prøvelsesprocedure i deres lovgivning. Dog kan retterne i en medlemsstat ikke attestere en retsafgørelse som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, medmindre der i den pågældende medlemsstats lovgivning er fastlagt en prøvelsesprocedure.

2. Bedømmelse

16. I 19. betragtning til tvangsfuldbyrdsforordningen understreges det, at »[d]enne forordning [ikke] pålægger [...] medlemsstaterne en pligt til at tilpasse deres nationale lovgivninger til de heri fastlagte processuelle mindstestandarder«. Endvidere bestemmer forordningens artikel 19, at »en retsafgørelse kun [kan] attestere som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, hvis debitor *efter domsstatens lovgivning* kan anmode om prøvelse af retsafgørelsen [...]«⁴. Dermed forekommer det mig, at tvangsfuldbyrdsforordningen ikke kræver, at den belgiske lovgivning tilpasses til de i forordningen fastlagte processuelle mindstestandarder. 19. betragtning til tvangsfuldbyrdsforordningen understreger endvidere, at forordningen udgør et »incitament« til en

3 — Der kan analogt henvises til dom Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164), hvori Domstolen, under henvisning til konventionen af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17, konsolideret udgave i EFT 1998 C 27, s. 1), fastslog, at »selv om konventionens formål er at tilvejebringe en forenkling af formaliteterne vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, bør dette formål imidlertid ikke opnås på bekostning af retten til forsvar« (præmis 43). Jf. i øvrigt dom Debaecker mod Bouwman (49/84, EU:C:1985:252, præmis 10).

4 — Min fremhævelse. »Domsstaten« defineres i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 4, stk. 4, som »den medlemsstat, hvori den retsafgørelse, [...] der skal attestere som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, er [...] truffet [...]«.

sådan tilpasning af den nationale lovgivning til de fastlagte processuelle mindstestandarder ved at muliggøre en mere effektiv og hurtigere eksigibilitet i andre medlemsstater for retsafgørelser om ubestridte krav truffet i domsstaten, men kun hvis disse mindstestandarder er overholdt. Dermed sker der ikke tilsidesættelse i henhold til artikel 258 TEUF, hvis denne tilpasning ikke finder sted⁵.

17. Derfor foreslår jeg, at det første præjudicielle spørgsmål besvares således, at artikel 288 TEUF ikke tilsidesættes, udelukkende fordi den nationale lovgivning eventuelt ikke har foreskrevet en bestemt prøvelsesprocedure i overensstemmelse med tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19.

B – Det andet præjudicielle spørgsmåls første og andet delspørgsmål

18. Den forelæggende rets andet præjudicielle spørgsmål, som består af tre delspørgsmål, forelægges med henblik på en situation, hvor det første præjudicielle spørgsmål er blevet besvaret benægtende. Det andet præjudicielle spørgsmåls tredje delspørgsmål vedrører den samme problematik som det tredje præjudicielle spørgsmål, hvorfor jeg vil behandle dem samlet. Således vil jeg for det første behandle det andet præjudicielle spørgsmåls to første delspørgsmål. Den forelæggende ret ønsker først og fremmest at vide, hvad der skal der forstås ved »prøvelse af retsafgørelsen« i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, og spørger dernæst, om den nationale lovgivning skal foreskrive en prøvelsesprocedure udelukkende i de tilfælde, hvor stævningen eller det indledende processkrift i sagen er blevet forkyndt uden bevis for modtagelsen (tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 14).

1. Parternes hovedargumenter

19. Den portugisiske regering understreger, at muligheden for at anmode om prøvelse af dommen i henhold til tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, er betinget af, det ikke har været muligt at gøre indsigelse mod det krav, der fremsættes mod debitor, uden at debitor er skyld heri, i to tilfælde: når det indledende processkrift eller indkaldelsen til et retsmøde ikke er blevet forkyndt i så god tid, at debitor har kunnet varetage sine interesser under sagen, uden at dette skyldes fejl fra debtors side, eller når debitor har været forhindret i at gøre indsigelse mod kravet som følge af force majeure eller som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra debtors side. Den portugisiske regering minder om, at medlemsstaterne ikke er forpligtede til at foreskrive et bestemt retsmiddel med disse egenskaber i sin lovgivning. Såfremt de ikke gør det, kan retsafgørelser fra den pågældende medlemsstat imidlertid ikke attesteres som europæiske tvangsfuldbyrdsdokumenter.

20. For at en retsafgørelse kan attesteres som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, er det ifølge Kommissionen nødvendigt, at den nationale lovgivning foreskriver en prøvelsesprocedure i de to tilfælde, som er omhandlet i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1. Derfor skal der for det første være foreskrevet en prøvelsesprocedure i de tilfælde, hvor det indledende processkrift eller indkaldelsen til et retsmøde er blevet forkyndt for debitor gennem en af de i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 14 fastlagte forkyndelsesformer (jf. artiklens overskrift: »uden bevis for modtagelse«), men ikke i så god tid, at debitor har kunnet varetage sine interesser under sagen, uden at dette skyldes fejl fra debtors side [litra a)]. For det andet skal prøvelsen omfatte alle

5 — Det fremgår af sagsakterne, at der er indledt et overtrædelsessøgsmål mod Belgien, men som det fremgår af Kommissionens bemærkninger (punkt 27), vedrører overtrædelsen ikke den manglende tilpasning af den belgiske lovgivning til de processuelle mindstestandarder i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 12 ff. (herunder artikel 19), men derimod, at Belgien bl.a. attesterer retsafgørelser som europæiske tvangsfuldbyrdsdokumenter uden – i overensstemmelse med forordningens artikel 30, stk. 1 – at have meddelt Kommissionen, at der i den belgiske lovgivning findes en procedure, der opfylder kravene i forordningens artikel 19. Dette overtrædelsessøgsmål er på nuværende tidspunkt sat i bero, idet man afventer Domstolens afgørelse i den foreliggende sag.

andre tilfælde, hvor debitor har været forhindret i at gøre indsigelse mod kravet som følge af force majeure eller som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra dennes side [litra b)]. Sidstnævnte omfatter tilfælde, hvor der foreligger et bevis for modtagelse (artikel 13), men hvor forkyndelsen er foretaget fejlagtigt.

21. Kommissionen understreger, at hverken de to former for prøvelse, der er foreskrevet i belgisk lovgivning, som den forelæggende ret henviser til i det præjudicielle spørgsmål (»indsigelse« og »anke«), eller den »ekstraordinære anke i civile sager« i artikel 1132 BWG (som den forelæggende ret ikke nævner i sine præjudicielle spørgsmål), er i stand til at opfylde mindstandarderne i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19.

2. Bedømmelse

a) Det andet præjudicielle spørgsmåls første delspørgsmål

22. Den forelæggende ret anmoder med det andet præjudicielle spørgsmåls første delspørgsmål om en afklaring af, hvad der skal forstås ved »prøvelse af retsafgørelsen« som omhandlet i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1.

23. I denne forbindelse bør det understreges, at forordningen ikke definerer, hvad prøvelse i særlige tilfælde består af, men blot bestemmer, at der i den nationale lovgivning skal være foreskrevet en procedure, der gør det muligt for debitor at gøre indsigelse mod afgørelsen i de i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, omhandlede tilfælde (herunder også på mere gunstige betingelser end de i stk. 1 nævnte, jf. stk. 2).

24. Som følge af at denne procedure ikke er reguleret i EU-retten, og tvangsfuldbyrdsforordningen udtrykkeligt henviser til domsstatens lovgivning, kan medlemsstaterne selv vælge det pågældende retsmiddel, så længe den valgte procedure omfatter tilstrækkelige garantier for overholdelsen af debtors ret til at varetage sine interesser og til en retfærdig rettergang (10. og 11. betragtning til tvangsfuldbyrdsforordningen). I analogi med tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 18, og således som 14. betragtning til forordningen synes at bekræfte, mener jeg, at overholdelse af debtors ret til at varetage sine interesser kræver, at debitor har adgang til en mekanisme, der gør det muligt for denne at anmode om fuld prøvelse af retsafgørelsen, som ikke er begrænset til retsspørgsmål⁶.

b) Det andet præjudicielle spørgsmåls andet delspørgsmål

25. Vedrørende det andet præjudicielle spørgsmåls andet delspørgsmål om anvendelse af prøvelsesproceduren i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, i tilfælde, hvor det indledende processkrift eller indkaldelsen til et retsmøde ikke er blevet forkyndt for debitor gennem en af de i forordningens artikel 14 fastlagte forkyndelsesformer, vil jeg indledningsvis bemærke, at Domstolen anmodede den forelæggende ret om en afklaring af, hvorvidt dette tilfælde reelt set har relevans for hovedsagen. Den forelæggende ret svarede, at »hovedsagen udelukkende vedrører et tilfælde, hvor debitor – uafhængigt af forkyndelsens type – ikke har mulighed for at anmode om »prøvelse« af den oprindelige afgørelse, for så vidt angår realiteten, som følge af force majeure eller som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra dennes side«. Altså bekræftede den forelæggende ret, at de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag i princippet er omfattet af tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, litra b).

6 — Jf. i denne forbindelse S. Pabst, »Art. 19 EG-VollstrTitel VO«, i T. Rauscher (red.): *Europäisches Zivilprozess- und Kollisionsrecht – Kommentar*. Sellier, 2010, punkt 13.

26. Jeg er imidlertid af den opfattelse, at det andet præjudicielle spørgsmåls andet delspørgsmål i sin nuværende form bør besvares, uanset hvilket af de to tilfælde i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, der gør sig gældende, for så vidt angår de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for den foreliggende sag. Dette skyldes, at den pågældende bestemmelse ikke betinger attestering af afgørelsen som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument af, at den debitor, der er genstand for en af de ekstraordinære omstændigheder som omhandlet i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, *i praksis* har eller har haft mulighed for at anmode om prøvelse af afgørelsen, men derimod af, at domsstatens lovgivning *på et teoretisk plan* foreskriver en »relevant mekanisme« (14. betragtning), der i begge tilfælde gør det muligt at anmode om fuld prøvelse af retsafgørelsen⁷. I henhold til forordningens artikel 30, stk. 1, litra a), skal Kommissionen desuden underrettes om denne mekanisme.

27. Denne vurdering understreger, at retten i sager som den omhandlede ikke altid kan vide, hvilken af de to situationer i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, den udeblevne debitor befinder sig. Dermed skal retten i sin afgørelse om, hvorvidt den trufne retsafgørelse skal attesteres som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, vurdere, om denne mekanisme eksisterer på et teoretisk plan, og ikke i praksis.

28. På baggrund af det ovenstående er det for at kunne attestere retsafgørelser fra en medlemsstats retter som europæiske tvangsfuldbyrdsdokumenter heller ikke tilstrækkeligt, at der i den pågældende medlemsstats lovgivning er foreskrevet en prøvelsesprocedure, hvis forkyndelsen for debitor af indkaldelsen til et retsmøde eller det indledende processkrift er sket på en af de i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 14 nævnte måder, dvs. uden bevis for modtagelse [naturligvis såfremt forkyndelsen ikke er blevet foretaget i så god tid, at debitor har kunnet varetage sine interesser under sagen, uden at dette skyldes fejl fra dennes side, som er kumulative betingelser, der er fastlagt i forordningens artikel 19, stk. 1, litra a), nr. ii)⁸]. Det er endvidere nødvendigt, at der i den pågældende medlemsstats lovgivning er foreskrevet en prøvelsesprocedure, såfremt det i forordningens artikel 19, stk. 1, nævnte tilfælde gør sig gældende, dvs. at debitor (ligeledes ved forkyndelser foretaget i henhold til tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 13, altså med bevis for modtagelse) ikke har kunnet gøre indsigelse mod kravet som følge af force majeure eller som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra dennes side.

C – Det andet præjudicielle spørgsmåls tredje delspørgsmål og det tredje præjudicielle spørgsmål

29. Det andet præjudicielle spørgsmåls tredje delspørgsmål og det tredje præjudicielle spørgsmål vedrører, hvorvidt reguleringen af indsigelse og anke i den nationale lovgivning, herunder muligheden for at forlænge fristerne for disse retsmidler i tilfælde af force majeure, opfylder kravene til prøvelse i særlige tilfælde som omhandlet i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1.

7 — Jf. bl.a. S. Arnold, »VO (EG) 805/2004 – Art. 19« i Geimer/Schütze, *Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen*, 2014, punkt 1, S. Pabst (nævnt ovenfor i fodnote 6), punkt 4, samt Kropholler og von Hein, »Art. 19 EuVTVO«, i *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9. udg., Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, 2011, punkt 5, og de deri nævnte forfattere.

8 — Ordlyden af bestemmelsen er forvirrende, fordi fejlen bogstaveligt talt vedrører forkyndelsen, på trods af at denne, når den foretages uden bevis for modtagelsen, på ingen måde afhænger af debitor. Logisk set burde debitores ansvar vedrøre de *omstændigheder, hvorunder denne får kendskab til indholdet*, således at han begår en fejl, såfremt han grundet forsømmelighed ikke regelmæssigt tømmer sin postkasse (jf. i denne sammenhæng S. Pabst, (nævnt ovenfor i fodnote 6), punkt 9, og S. Arnold, (nævnt ovenfor i fodnote 7), punkt 11, samt J.F. van Drooghenbroeck og S. Brijs: »La pratique judiciaire au défi du titre exécutoire européen«, udgivet af G. de Leval og M. Candela Soriano, *Espace judiciaire européen. Acquis et enjeux futurs en matière civile*. Bruxelles: Larcier, 2007, s. 249).

1. Parternes hovedargumenter

30. Den polske regering understreger efter at have undersøgt forskellene mellem »force majeure« og »ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra debtors side«, at muligheden for at forlænge de forældelsesfrister, som debitor ikke har kunnet overholde som følge af force majeure eller som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra dennes side, giver tilstrækkelig beskyttelse i den betydning, der forudsættes i forordningens artikel 19.

31. Kommissionen er af den opfattelse, at BGW's artikel 50, sådan som den er blevet fortolket i henhold til belgisk retspraksis, ikke synes at tillade en forlængelse af de nævnte frister (for indsigelse og anke) på en måde, der opfylder kravene i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, navnlig fordi begrebet »force majeure« i belgisk ret fortolkes meget restriktivt, således at det ikke omfatter situationer, der betegnes som »ekstraordinære omstændigheder« i den betydning, der forudsættes i forordningens artikel 19.

32. Den belgiske regering foreslår, at de tre første præjudicielle spørgsmål besvares samlet, således at debitor under alle omstændigheder i Belgien, herunder også i tilfælde af force majeure eller ekstraordinære omstændigheder, har adgang til et relevant og tilstrækkeligt retsmiddel i den betydning, der forudsættes i tvangsfuldbyrdsforordningen. For så vidt angår begreberne »force majeure« og »ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra debtors side«, bemærker den belgiske regering, at »force majeure«, som defineret af Hof van Cassatie, ligeledes omfatter »ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra debtors side«, såfremt det har været umuligt for debitor at reagere, og at denne hverken har kunnet forudse eller undgå disse omstændigheder. Ifølge den belgiske regering kan en debitor, som ikke har kendskab til proceduren, og som ikke er blevet forkyndt retsafgørelsen, gøre indsigelse eller iværksætte anke mod denne afgørelse fra det tidspunkt, hvor denne bliver bekendt med afgørelsen, selv om den sædvanlige frist for anvendelsen af disse retsmidler er udløbet, forudsat at debitor reagerer hurtigst muligt.

2. Bedømmelse

33. Ifølge oplysninger fra den forelæggende ret foreskriver belgisk lovgivning grundlæggende to muligheder for at prøve en retsafgørelse i tilfælde som i den i hovedsagen omhandlede: indsigelse, som særligt er udtænkt med henblik på klager over udeblivelsesdomme (BGW's artikel 1047 ff.), og anke (BGW's artikel 1050 ff.). Ifølge BGW's artikel 1048 og 1051 er fristen for de pågældende klagemuligheder en måned fra datoen for forkyndelsen af afgørelsen. Denne frist kan forlænges i henhold til BGW's artikel 55, såfremt skyldneren ikke har bopæl i Belgien. Ifølge den forelæggende ret fortolker Hof van Cassatie BGW's artikel 50 således, at fristen for at indgive de pågældende klager kan forlænges i tilfælde af force majeure.

34. Først og fremmest bør det understreges, at fortolkningen af den nationale lovgivning skal foretages af den forelæggende ret. Det er desuden fast retspraksis, at »[d]et [ikke] tilkommer [...] Domstolen inden for rammerne af en anmodning om præjudiciel afgørelse at udtale sig om fortolkningen af nationale bestemmelser eller at afgøre, om den af den forelæggende ret anlagte fortolkning er korrekt«⁹. Domstolen har ikke kompetence til at »anvende« EU-rettens regler på et bestemt tilfælde¹⁰.

35. I denne forbindelse tilkommer det Domstolen i nærværende sag at tilvejebringe den forelæggende ret alle de nødvendige oplysninger om indholdet af tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19 og de krav, som fastlægges heri. Det tilkommer dernæst den forelæggende ret at drage konsekvenserne af den fortolkning, den har anmodet om, og afgøre, hvorvidt den nationale lovgivning overholder de processuelle mindstestandarder, som er fastlagt i den nævnte artikel 19.

9 — Jf. blandt mange andre dom Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

10 — Jf. bl.a. domme Patriciello (C-163/10, EU:C:2011:543, præmis 21) og NLB Leasing (C-209/14, EU:C:2015:440, præmis 25).

36. Som jeg tidligere har påpeget, fastsætter tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, ligesom de øvrige bestemmelser i tvangsfuldbyrdsforordningens kapitel III, en række mindstestandarder, som retslige procedurer i domsstaten skal overholde for, at retsafgørelser om ubestridte krav truffet af retter i den pågældende medlemsstat kan attesteres som europæiske tvangsfuldbyrdsdokumenter i medlemsstaten. Artikel 19 omfatter helt konkret de to tilfælde, som er beskrevet i punkt 28 i dette forslag til afgørelse. Som jeg tidligere har nævnt, er det for at konstatere, at en medlemsstats lovgivning overholder mindstestandarderne for prøvelse i særlige tilfælde, nødvendigt, at debitor har mulighed for at anmode om prøvelse af en retsafgørelse om et ubestridt krav i disse to tilfælde.

37. Den i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, litra a), nævnte situation er udtrykkeligt udtænkt med henblik på tilfælde, hvor det dokument, som debitor burde have reageret på, er blevet forkyndt for denne på en af de i forordningens artikel 14 fastlagte måder, som alle har det til fælles, at der ikke er nogen garanti, men derimod en meget høj grad af sandsynlighed for, at det forkyndte dokument er nået frem til debitor, dvs. modtageren af dokumentet, hvilket understreges i 14. betragtning til tvangsfuldbyrdsforordningen. Det er imidlertid muligt, jf. situationen i forordningens artikel 19, stk. 1, litra b), at forkyndelsen er foretaget, endda på de i artikel 13 nævnte vilkår (dvs. med bevis for modtagelse fra debtors side), men at debitor har været forhindret i at gøre indsigelse mod kravet som følge af force majeure eller som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra dennes side. Det er desuden også muligt, at forkyndelsen er blevet foretaget, om end fejlagtigt, uden overholdelse af tvangsfuldbyrdsforordningens mindstestandarder.

38. Netop denne situation, hvor forkyndelsen ikke er foretaget på korrekt vis eller slet ikke er blevet foretaget, lå til grund for dommen i sagen *eco cosmetics og Raiffeisenbank St. Georgen*¹¹, hvori Domstolen fortolkede en bestemmelse, der umiddelbart svarer til bestemmelsen i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, nemlig artikel 20 i forordning (EF) nr. 1896/2006¹². Den nævnte artikel 20 foreskriver muligheden for at prøve et europæisk betalingspåkrav, der er udstedt under en europæisk betalingspåkravsprocedure. I den pågældende dom konstaterede Domstolen, at når et europæisk betalingspåkrav ikke er blevet forkyndt i overensstemmelse med de mindstestandarder, der er fastsat i forordning nr. 1896/2006, finder de i forordningen fastlagte procedurer, herunder i artikel 20, ikke anvendelse. I sådanne tilfælde har skyldneren ikke haft en reel og rimelig mulighed for at gøre indsigelse mod kravet på de i den pågældende forordnings artikel 16 fastlagte vilkår¹³. Når en sådan uregelmæssighed først viser sig efter, at et europæisk betalingspåkrav er blevet erklæret eksigibelt, skal skyldneren, i overensstemmelse med de retsmidler, der er fastlagt i den nationale lovgivning¹⁴, have mulighed for at gøre indsigelse mod denne uregelmæssighed, der, såfremt den bliver behørigt godtgjort, skal medføre, at denne eksigibilitetserklæring skal betragtes som ugyldig.

39. Ikke desto mindre kan Domstolens ræsonnement i dommen i sagen *eco cosmetics og Raiffeisenbank St. Georgen*¹⁵ i forbindelse med artikel 20 i forordning nr. 1896/2006 efter min opfattelse ikke overføres til en bestemmelse, som kun umiddelbart svarer hertil, som f.eks. tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19. I overensstemmelse med den nævnte dom giver en forkyndelse, der ikke overholder de i forordning nr. 1896/2006 fastlagte mindstestandarder, ikke debitor mulighed for at bestride det europæiske betalingspåkrav gennem en indsigelse, som er det retsmiddel, der er fastlagt i denne henseende i forordningen. I sådanne tilfælde kommer prøvelse som omhandlet i den nævnte forordnings artikel 20 end ikke på tale. Såfremt et europæisk betalingspåkrav

11 — C-119/13 og C-120/13, EU:C:2014:2144.

12 — Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) af 12.12.2006 om indførelse af en europæisk betalingspåkravsprocedure (EUT L 399, s. 1).

13 — Domstolen understregede i den pågældende doms præmis 41: »I det omfang det europæiske betalingspåkrav ikke er blevet forkyndt i overensstemmelse med de mindstestandarder, der er fastsat [...] i forordning nr. 1896/2006, [...] råder [skyldneren] ikke nødvendigvis over samtlige de relevante oplysninger, der gør det muligt for den pågældende at afgøre, om der skal indgives en indsigelse mod betalingspåkravet.« Dette har imidlertid indvirkning på gyldigheden af procedurer, der afhænger af udløbet af indsigelsesfristen, hvilket er tilfældet for prøvelsesproceduren i den nævnte artikel 20.

14 — Dom *eco cosmetics og Raiffeisenbank St. Georgen* (C-119/13 og C-120/13, EU:C:2014:2144, præmis 46 og 47).

15 — C-119/13 og C-120/13, EU:C:2014:2144.

er blevet eksigibelt som følge af, at skyldneren har været forhindret i at gøre indsigelse mod kravet, kan der ved alle processuelle spørgsmål, som ikke specifikt er behandlet i forordningen, gøres indsigelse mod eksigibiliteten ved hjælp af de retsmidler, der er fastlagt i den nationale lov, dog ikke ved hjælp af det i forordningens artikel 20 fastlagte retsmiddel.

40. Til forskel fra artikel 20 i forordning nr. 1896/2006 indfører og regulerer tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19 ikke en prøvelse, der er forankret i EU-retten¹⁶, men fastlægger derimod en række mindstestandarder, som medlemsstaternes retspleje (på et teoretisk plan) skal overholde, for at afgørelser truffet af deres retter kan attesteres som europæiske tvangsfuldbyrdsdokumenter¹⁷. Tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19 finder fortsat anvendelse, selv om forkyndelsen af det dokument, som debitor burde have reageret på – inden for rammerne af tvangsfuldbyrdsforordningen – er blevet foretaget fejlagtigt, herunder i det tilfælde, som Kommissionen henviser til, hvor forkyndelsen er blevet foretaget med bevis for modtagelse fra debtors side, jf. tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 13.

41. For at overholde de processuelle mindstestandarder, der er fastlagt i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, kan de retsmidler, der er fastlagt i den nationale lovgivning, ikke fastsætte en frist, der begynder på det tidspunkt, hvor forkyndelsen af det dokument, som debitor skal reagere på, foretages – navnlig i de tilfælde, hvor forkyndelsen er blevet foretaget fejlagtigt, om end ikke blot i disse tilfælde. Det er muligt, at forkyndelsen af forskellige årsager er blevet foretaget, men at debitor på trods af dette ikke får kendskab til indholdet af det forkyndte dokument inden for den frist, der er fastsat i den nationale lovgivning, eller at debitor ikke får kendskab til det i så god tid, at denne har kunnet varetage sine interesser, uden at dette skyldes fejl fra dennes side. Som den forelæggende ret påpeger i de supplerende oplysninger, den har fremsendt efter anmodning fra Domstolen, »kan fristen for at gøre indsigelse være udløbet, inden debitor har haft mulighed for at gøre brug af denne mulighed«.

42. Denne vurdering er i overensstemmelse med Domstolens udtalelse (i forbindelse med artikel 34, stk. 2, i forordning nr. 44/2001¹⁸) i ASML-dommen¹⁹, hvori den bemærkede, at »[f]or at lægge til grund, at den udeblevne sagsøgte har haft »mulighed« som omhandlet i artikel 34, nr. 2, i forordning nr. 44/2001 for at tage skridt til at anfægte en retsafgørelse afsagt i en udeblivelsessag mod ham, skal han følgelig have haft kendskab til indholdet af denne retsafgørelse på en sådan måde, at han sættes i stand til i tilstrækkelig god tid at varetage sine interesser for retten i domsstaten«²⁰, og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen *Miragall Escolano m.fl.*²¹, ifølge hvilken »retten til at anlægge sag eller indgive en klage skal udøves fra det tidspunkt, hvor de berørte parter kan få reelt kendskab til de retsafgørelser, der pålægger dem en byrde, eller som kan krænke deres rettigheder eller legitime interesser«.

16 — Jf. i denne forbindelse desuden S. Pabst (nævnt ovenfor i fodnote 6), punkt 3.

17 — Jf. desuden S. Arnold (nævnt ovenfor i fodnote 7), punkt 4, som understreger, at tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, til forskel fra artikel 20 i forordning nr. 1896/2006, ikke foreskriver konkrete konsekvenser for tilfælde, hvor debtors anmodning om prøvelse tages til følge (punkt 8, *ibidem*).

18 — Rådets forordning (EF) af 22.12.2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1). Som Kommissionen understreger, opfylder tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19 en funktion, der svarer til den, som artikel 34, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 opfylder, således, at fortolkningen af sidstnævnte er relevant for førstnævnte.

19 — C-283/05, EU:C:2006:787, præmis 48.

20 — Jf. desuden dom *Debaecker mod Bouwman* (49/84, EU:C:1985:252): »Spørgsmålet, om en forkyndelse er sket i tilstrækkelig god tid, beror på en bedømmelse af faktum og kan følgelig ikke afgøres hverken på grundlag af national ret i domsstaten eller national ret i anerkendelses- eller fuldbyrdsstaten« (præmis 27).

21 — EMD, dom *Miragall Escolano m.fl. mod Spanien* af 25.1.2000. *Recueil des arrêts et décisions* 2000-I, s. 275, § 37.

43. Derfor er jeg af den opfattelse, at en medlemsstats lovgivning, der forhindrer en debitor i at anmode om prøvelse af en afgørelse – efter udløbet af fristen på en måned regnet fra tidspunktet for forkyndelsen og ikke fra det tidspunkt, hvor skyldneren fik kendskab til indholdet heraf – ikke overholder mindstestandarderne for prøvelse i særlige tilfælde. Det tilkommer den forelæggende ret at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt dette rent faktisk er tilfældet i den nationale lovgivning.

44. For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt muligheden for at forlænge de nævnte retsmidlers forældelsesfrister i tilfælde af force majeure eller som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra debtors side, på de i BWG fastlagte betingelser, er tilstrækkelige til at opfylde kravene i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, litra b), understreger jeg, at det tilkommer den forelæggende ret at fortolke den nationale lovgivning. Det fremgår klart af den parallelle anvendelse af kategorierne »force majeure« og andre »ekstraordinære omstændigheder«, der ikke skyldes fejl fra debtors side, i tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19, stk. 1, litra b), at der i artiklen sondres mellem disse to begreber²². Dermed kan det efter min opfattelse konstateres, at tvangsfuldbyrdsforordningen er til hinder for en national lovgivning, der udelukkende giver mulighed for forlængelse af fristerne for at prøve en retsafgørelse om et ubestridt krav i tilfælde af »force majeure« og ikke omfatter andre ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra debtors side, som kan forhindre denne i at gøre indsigelse mod kravet. Dette er fuldt ud i overensstemmelse med målet om kun at give mulighed for attesting af en retsafgørelse som europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, såfremt der er tilstrækkelige garantier for overholdelsen af debtors ret til at varetage sine interesser og til en retfærdig rettergang (jf. 10. og 11. betragtning til tvangsfuldbyrdsforordningen). Det tilkommer den forelæggende ret at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt dette rent faktisk er tilfældet i den omstridte nationale lovgivning.

45. Dermed foreslår jeg, at det andet præjudicielle spørgsmåls tredje delspørgsmål besvares således, at en medlemsstats lovgivning, der forhindrer debitor i at anmode om prøvelse af en afgørelse – efter udløbet af fristen på en måned regnet fra tidspunktet for forkyndelsen og ikke fra det tidspunkt, hvor debitor fik kendskab til indholdet heraf – ikke overholder mindstestandarderne for prøvelse i særlige tilfælde. Det tilkommer den forelæggende ret at vurdere, hvorvidt den nationale retspleje og den fortolkning, som medlemsstatens retter anlægger heraf, giver mulighed for at forlænge fristerne for at prøve en retsafgørelse om et ubestridt krav, ikke blot i tilfælde af force majeure, men også som følge af andre ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra debtors side, og som kan have forhindret denne i at gøre indsigelse mod kravet, således som tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 19 foreskriver.

D – Det fjerde præjudicielle spørgsmål

46. Den forelæggende ret ønsker med det fjerde præjudicielle spørgsmål grundlæggende at afklare, hvorvidt attesting af en retsafgørelse som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument er en retsafgørelse forbeholdt en dommer, som der bør nedlægges påstand om i det indledende processkrift, eller om denne opgave kan overdrages til justitskontoret.

1. Parternes hovedargumenter

47. Den belgiske regering er af den opfattelse, at attesting ikke er en retsafgørelse, og at denne opgave dermed kan overdrages til justitskontoret.

²² — Her anvendes den samme formel som i artikel 20, stk. 1, litra b), i forordning nr. 1896/2006. Domstolen har vedrørende denne bestemmelse i kendelse Novontech-Zala (C-324/12, EU:C:2013:205, præmis 24) udtalt, at der er tale om to forskellige kategorier, idet »[der] – bortset fra tilfælde af force majeure – [er behov for] tilstedeværelsen af ekstraordinære omstændigheder, der har været skyld i, at skyldneren ikke har kunnet gøre indsigelse mod kravet inden for den fastsatte frist herfor«.

48. Den polske regering understreger, at det i medfør af princippet om processuel autonomi tilkommer den nationale ret at beslutte, hvilken myndighed der foretager attesteringen. Det skal ikke nødvendigvis være en dommer, blot effektivitetsprincippet overholdes.

49. Ifølge den portugisiske regering er det i henhold til den nævnte forordning ikke nødvendigvis en dommer, der skal attestere et ubestridt krav som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument²³. Den understreger dog, at afgørelsen om at attestere er en retsafgørelse, og at den ret, der træffer afgørelsen, ligeledes har kompetence til at efterprøve, at der er sket opfyldelse af de krav, der er fastlagt i forordningen, vedrørende attesting som europæisk tvangsfuldbyrdsdokument: En afgørelse, der muliggør automatisk anerkendelse uden nogen formkrav, bortset fra at det skal være et tvangsfuldbyrdsdokument, må nødvendigvis træffes af en dommer²⁴.

50. Kommissionen er ikke af den opfattelse, at attesteringen nødvendigvis skal foretages af en dommer. Den mener, at medlemsstaterne kan overdrage opgaven til en embedsmand ved retten, så længe tvangsfuldbyrdsforordningens effektivitet ikke bringes i fare, og de berørte parter ikke pålægges yderligere byrder. Ifølge Kommissionen²⁵ skal medlemsstaterne sikre, at de personer, som får til opgave at foretage attesteringen, har en relevant juridisk uddannelse, der gør dem i stand til at foretage den objektive vurdering, der kræves i henhold til forordningen.

2. bedømmelse

51. Tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 6, stk. 1, fastlægger blot, at en anmodning om attesting af et ubestridt krav som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument indgives »til den behandlende ret«²⁶, hvilket »giver en smule fleksibilitet for medlemsstaterne for så vidt angår kompetencetildelingen«²⁷. Under henvisning til denne »fleksibilitet« har Belgien valgt at lade justitskontoret frem for dommerne forestå attesteringen inden for rammerne af tvangsfuldbyrdsforordningen²⁸.

52. Jeg er af den opfattelse, at der under alle omstændigheder må sondres mellem »attesting af retsafgørelsen som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument« (tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 6) og »udstedelse af en attest« (tvangsfuldbyrdsforordningens artikel 9), hvilket den forelæggende ret synes at gøre i de forelagte præjudicielle spørgsmål²⁹. Jeg mener, at udstedelsen af

23 — Punkt 18 i den portugisiske regerings indlæg.

24 — Punkt 15 i den portugisiske regerings indlæg.

25 — Punkt 13 i Kommissionens indlæg.

26 — Som i artikel 4, stk. 6, defineres som »den ret, som behandlede retssagen på tidspunktet for opfyldelsen af betingelserne i artikel 3, stk. 1, litra a), b) eller c)«.

27 — KOM(2004) 90 endelig, punkt 3.3.2, bemærkninger vedrørende den daværende artikel 5 i Rådets fælles holdning med henblik på vedtagelse af denne forordning.

28 — Dette er sket gennem det ministerielle cirkulære af 22.6.2005 (*Moniteur belge* af 28.10.2005, s. 47402). Kropholler og von Hein er meget kritiske over for denne løsning, jf. »Art. 6 EuVTVO«, i *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9. udg., Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, 2011, punkt 3, og de deri nævnte forfattere. Jf. desuden i forbindelse med den belgiske sag: F. van Drooghenbroeck og S. Brijs, *Un titre exécutoire européen*. Bruxelles: Larcier, 2006, s. 14 ff., og af samme forfattere: »La pratique judiciaire au défi du titre exécutoire européen«, udgivet af G. de Leval og M. Candela Soriano, *Espace judiciaire européen. Acquis et enjeux futurs en matière civile*. Bruxelles: Larcier, 2007, s. 215 ff., og P. Gielen, »Le titre exécutoire européen, cinq ans après: rêve ou réalité?«, *Journal des Tribunaux* 2010, s. 571. En komplet oversigt over belgisk retspraksis på dette område og den praksis, der i Belgien er udviklet af retter og justitskontorer i forbindelse med attesting af retsafgørelser som europæiske tvangsfuldbyrdsdokumenter, kan findes i C. Vanheukelen, »Le titre exécutoire européen – Approche d'un praticien du droit«, udgivet af G. de Leval og F. Georges: *Le Droit judiciaire en mutation. En hommage à Alphonse Kohl*. Liège: Anthemis, 2007, s. 17 ff.

29 — »Det europæiske tvangsfuldbyrdsdokument er ikke en »særlig form for afgørelse«, men derimod en »egenskab« ved visse afgørelser, transaktioner og dokumenter, der – så snart det konstateres, at de er udstedt i henhold til visse krav, og overholdelsen heraf godtgøres i et dokument (attesten som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument) – bevirker, at de har den samme eksigibilitet i hele Den Europæiske Union som i den medlemsstat, hvor de er blevet udstedt [...]. Attesten som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument [...] er det dokument, der godtgør overholdelsen af de nævnte krav og gengiver det vigtigste indhold af den eksigible afgørelse [...] Det europæiske tvangsfuldbyrdsdokuments egenskaber fremgår af den relevante »attest som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument« (R. Gil Nievas og J. Carrascosa González, »Consideraciones sobre el Reglamento 805/2004, de 21 de abril de 2004, por el que se establece un título ejecutivo europeo para créditos no impugnados«, udgivet af A.L. Calvo Caravaca og E. Castellanos Ruiz (dir.): *La Unión Europea ante el Derecho de la globalización*. Colex, 2008, s. 380-381).

attesten – efter vedtagelsen af afgørelsen om attesting som et europæisk tvangsfuldbyrdsesdokument (hvilket kræver en efterprøvelse af, at tvangsfuldbyrdsesforordningens mindstestandarder er overholdt) – ikke nødvendigvis er en handling, som dommeren skal forestå. Den kan dermed overlades til justitskontoret.

53. For så vidt angår selve attesting, idet der ses bort fra det udelukkende sproglige argument om, at tvangsfuldbyrdsesforordningen henviser til en »ret« ved udpegelsen af den myndighed, der forestår attesting³⁰, tvivler jeg alvorligt på, om denne efterprøvelse kan overlades til justitskontoret. Den efterprøvelse, som kræves i henhold til tvangsfuldbyrdsesforordningen, er ikke en udelukkende formel efterprøvelse. Den kræver derimod en kontrol af, at den af retten truffe afgørelse og proceduren i denne henseende er forløbet forskriftsmæssigt, samt af bl.a., hvorvidt domsstatens lovgivning muliggør prøvelse i henhold til de i forordningens artikel 19 fastlagte krav. Dette forekommer i Belgiens tilfælde at være genstand for en intens strid i retspraksis og den juridiske litteratur, hvilket fremgår af den forelæggende rets oplysninger³¹.

54. Netop fordi der er tale om en så udtalt strid om, hvorvidt en medlemsstats nationale lovgivning overholder de i den pågældende artikel 19 fastlagte mindstestandarder, bør afgørelsen om at attestere en afgørelse som et europæisk tvangsfuldbyrdsesdokument, efter min opfattelse, udelukkende være en opgave for dommeren. Det bør endvidere påpeges, at afgørelsen om at udstede en attest ikke kan appelleres, hvilket fastlægges i tvangsfuldbyrdsesforordningens artikel 10, stk. 4³², og at retterne i fuldbyrdsesstaten ikke kan efterprøve, om domsstaten har overholdt de processuelle mindstestandarder³³.

55. På grundlag af ovenstående betragtninger og netop for – navnlig i tilfælde, hvor der som i denne sag er tale om en intens strid i retspraksis – at sikre fuld overholdelse af debtors ret til at varetage sine interesser og til en retfærdig rettergang, som begge anerkendes i chartrets artikel 47, er jeg af den opfattelse, at afgørelsen om at attestere en retsafgørelse som et europæisk tvangsfuldbyrdsesdokument bør være forbeholdt dommerne, uden at dette berører det forhold, at justitskontoret kan forestå udstedelsen af den tilhørende attest.

56. Vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt der bør nedlægges påstand om attesting af en retsafgørelse som et europæisk tvangsfuldbyrdsesdokument i det indledende processkrift (sidste afsnit af den første del af det fjerde præjudicielle spørgsmål), bestemmer tvangsfuldbyrdsesforordningens artikel 6, at en retsafgørelse om et ubestridt krav, der er truffet i en medlemsstat, attesteres efter anmodning, der *til enhver tid* kan indgives til den behandlende ret, som et europæisk tvangsfuldbyrdsesdokument. Som Kommissionen påpeger, ville det ikke give mening at kræve, at der skal nedlægges påstand om attesting samtidig med indgivelsen af det indledende processkrift (selv om anmodningen naturligvis kan fremsættes på dette tidspunkt), fordi det på dette tidspunkt endnu ikke vides, hvorvidt kravet bestrides og dermed, hvorvidt den afgørelse, der afsiges i sagen, opfylder de nødvendige krav for at kunne attesteres som et europæisk tvangsfuldbyrdsesdokument.

57. Jeg foreslår derfor Domstolen, at det fjerde præjudicielle spørgsmål besvares således, at afgørelsen om at attestere en retsafgørelse som et europæisk tvangsfuldbyrdsesdokument bør være forbeholdt dommerne, uden at dette berører det forhold, at justitskontoret kan forestå udstedelsen af den tilhørende attest.

30 — Jf. desuden 17. betragtning, hvori der refereres til »[d]e retter, som er kompetente til at efterprøve, om de processuelle mindstestandarder er overholdt fuldt ud«.

31 — Jf. udgivelser af andre belgiske forfattere som nævnt i fodnote 28.

32 — Attesten som et europæisk tvangsfuldbyrdsesdokument kan kun berigtiges, hvis der som følge af en materiel fejl er uoverensstemmelse mellem retsafgørelsen og attesten [tvangsfuldbyrdsesforordningens artikel 10, stk. 1, litra a)], eller tilbagekaldes, hvis den tydeligvis er blevet udstedt med urette i henhold til de betingelser, der er fastsat i forordningen [tvangsfuldbyrdsesforordningens artikel 10, stk. 1, litra b)].

33 — 18. betragtning til tvangsfuldbyrdsesforordningen.

E – *Det femte præjudicielle spørgsmål*

58. Det femte præjudicielle spørgsmål, som forelægges, såfremt det konstateres, at attesting som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument ikke er en retsafgørelse, vedrører tidspunktet for anmodningen om attesting. Den forelæggende ret spørger navnlig, om det er muligt at anmode om attesting som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, efter at afgørelsen er blevet endelig.

59. Som følge af mit forslag til besvarelse af det fjerde præjudicielle spørgsmål skal det femte spørgsmål ikke besvares.

60. Såfremt Domstolen ikke accepterer mit forslag i forhold til det fjerde præjudicielle spørgsmål, bør det bemærkes, at den forelæggende ret i nærværende sag blev anmodet om at bekræfte, at der i hovedsagen rent faktisk var tale om, at sagsøgeren ikke havde anmodet om attesting af dommen i det indledende processkrift. Idet den forelæggende ret bekræftede, at sagsøgeren havde nedlagt påstand i det indledende processkrift om attesting af afgørelsen som europæisk tvangsfuldbyrdsdokument, mener jeg, at det femte præjudicielle spørgsmål under ingen omstændigheder skal besvares, idet det er af hypotetisk karakter.

IV – **Forslag til afgørelse**

61. På baggrund af det ovenstående foreslår jeg Domstolen at besvare Hof van Beroep te Antwerpens præjudicielle spørgsmål således:

- »1) Artikel 288 TEUF tilsidesættes ikke, udelukkende fordi den nationale lovgivning eventuelt ikke har foreskrevet en bestemt prøvelsesprocedure i overensstemmelse med artikel 19 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 805/2004 af 21. april 2004 om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav.
- 2) Med henblik på at kunne attestere retsafgørelser fra en medlemsstats retter som europæiske tvangsfuldbyrdsdokumenter er det ikke tilstrækkeligt, at der i den pågældende medlemsstats lovgivning er foreskrevet en mulighed for at anmode om prøvelse, hvis forkyndelsen for debitor af indkaldelsen til et retsmøde eller det indledende processkrift er sket på en af de i artikel 14 i forordning nr. 805/2004 nævnte måder, og de øvrige betingelser, som er fastlagt i denne forordnings artikel 19, stk. 1, litra a), er opfyldt. Det er endvidere nødvendigt, at den pågældende medlemsstats lovgivning tillader prøvelse, såfremt debitor (ligeledes ved forkyndelser foretaget i henhold til artikel 13 i forordning nr. 805/2004) ikke har kunnet gøre indsigelse mod kravet som følge af force majeure eller som følge af ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra dennes side. Den procedure, medlemsstaten vælger, skal omfatte tilstrækkelige garantier for overholdelsen af debtors ret til at varetage sine interesser og til en retfærdig rettergang og tillade fuld prøvelse af retsafgørelsen, som ikke er begrænset til retsspørgsmål.
- 3) En medlemsstats lovgivning, der forhindrer en debitor i at anmode om prøvelse af en afgørelse efter udløbet af fristen regnet fra tidspunktet for forkyndelsen og ikke fra det tidspunkt, hvor debitor fik kendskab til indholdet heraf, overholder ikke mindstandarden for prøvelse i særlige tilfælde. Det tilkommer den forelæggende ret at vurdere, hvorvidt den nationale retspleje og den fortolkning, som medlemsstatens retter anlægger heraf, giver mulighed for at forlænge fristerne for at prøve en retsafgørelse om et ubestridt krav, ikke blot i tilfælde af force majeure, men også som følge af andre ekstraordinære omstændigheder, der ikke skyldes fejl fra debtors side, og som kan have forhindret denne i at gøre indsigelse mod kravet, således som artikel 19 i forordning nr. 805/2004 foreskriver.

- 4) Afgørelsen om at attestere en retsafgørelse som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument skal være forbeholdt dommerne, uden at dette berører det forhold, at justitskontoret kan forestå udstedelsen af den tilhørende attest.
- 5) Det femte præjudicielle spørgsmål skal ikke besvares.«